

ставлення студентів забезпечують доцільну й адекватну побудову освітнього процесу у ЗВО та взаємодії усіх його суб'єктів [4, с. 139]. А цінності-знання – представляють собою модульну систему життєвих знань, умінь та навичок, яка послідовно конструюється і наповнюється дієвопрактичним змістом у ході освітнього процесу в ЗВО [4, с. 140].

Таким чином, ментальне здоров'я студентів напряму відображується на якості навчання та загалом мотивації до нього.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в проведенні комплексного емпіричного дослідження взаємозв'язків ціннісних орієнтацій та стресостійкості ЗВО.

Список використаних джерел

1. Bilsky W., & Schwartz S. S. Values and Personality. *European Journal of Personality*, 1994. № 8(3). P. 163-181.
2. Gladding S. T. *The Counseling Dictionary: Concise Definitions of Frequently Used Terms*. Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall, 2001.
3. Schwartz Shalom H. Theory of Cultural Values and Some Implications for Work. *Applied Psychology: An International Review*. 1999. № 48. P. 23-47.
4. Сопівник І. В. Крос-культурний аналіз ціннісних орієнтацій сучасної молоді. *Науковий вісник НУБіП України*. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. Київ, 2017. № 267. С. 175-181.
5. Кісіль М. В. Простір освіти з точки зору її основного суб'єкта. *Вісник Черкаського університету*. Серія «Педагогічні науки». Черкаси, 2006. Вип. 88. С. 138-141.
6. Філософський словник соціальних термінів. Вид. третє, доп. Харків: Р.И.Ф., 2005. 672 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
8. Заброцький М. М., Максименко С. Д. Комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування. Київ-Житомир: Волинь, 2000. 32 с.
9. Боришевський М. Духовні цінності як детермінанта розвитку й саморозвитку особистості. *Педагогіка і психологія*. 2008. № 2. С. 49-57.
10. Reber A. S., Allen R. & Reber E. S. *Dictionary of psychology*. London, Penguin/Viking. Fourth Edition, 2009.
11. Маслоу А. Психология бытия / Пер.с англ. О. Чистякова. М.: Рефл-бук, Киев: Ваклер, 1997. 304 с.
12. Rokeach M. *The Nature of Human Values*. New York: Free Press, 1973. 438 p.
13. Селье Г. Стресс без дистресса. Москва, 1992. 242 с.
14. Лазарус Р. Теория стресса и психосоматические исследования. Эмоциональный стресс. Москва: Медицина, 1970. С. 178-209.
15. Lazarus R.S. Fifty years of research and theory of R.S. Lazarus (An analyses of historical and perennial issues) New York, 1998. 450 p.
16. Guthrie James W. (Ed.). *Encyclopedia of Education*, 2nd Edition. New York: Macmillan Reference USA, 2003. 3357 p.
17. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ – Чернівці: «Букрек», 2018. 320 с.

Дельфас І. О., здобувачка освіти гр. МСР-211
Науковий керівник – **Децюк Т. М.**, к. пед. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

На даному етапі розвитку суспільства, проблема булінгу серед молоді, особливо в шкільному середовищі, є досить гострою і набуває нових рис та особливостей. Це пов'язано в першу чергу з розвитком комп'ютерних технологій, доступності Інтернету та популярності соціальних мереж. У зв'язку з цим з'явилися все нові форми цькування в молодіжному середовищі такі, як: кібербулінг, Інтернет-тролінг та інші. Діти, підлітки та молодь в усьому світі стикається з проблемою знущання, особливо в освітніх установах. Наслідки булінгу для всіх його учасників складно оцінювати та фактично не можливо спрогнозувати. Це можуть бути проблеми з психікою, соціалізацією, особистим життям, порушення закону. Фактично – це втрачений для суспільства людський капітал. Для вирішення цієї проблеми потрібно створити сприятливі умови для життя, розвитку, отримання освіти для підростаючого покоління у поєднанні із соціальним їх захистом від

насильства та жорстокого поводження. Саме це і є головним завданням профілактики булінгу серед молоді. Проте, питання дієвих заходів профілактики та боротьби з даним явищем залишається відкритим, особливо в нашій державі.

Дослідженням проблеми булінгу займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці у галузі педагогіки, соціології, права, а також психології (Д. Ольвеус, В. Панок, І. Бердишев, І. Кон, Х. Лейцман, М. Дмитренко, С. Бурова, К. Лоренц та інші). Відтак ця проблематика є міждисциплінарною [1, с. 413].

Поняття булінгу вперше запропонували вчені, які досліджували явище насильства в школі між дітьми в Скандинавії на початку 70-тих років 20 століття. Під поняттям «булінг» розуміють певну сукупність соціальних, психологічних і педагогічних проблем, що охоплюють процеси тривалого в часі фізичного чи психологічного насилля з боку однієї особи або групи осіб відносно іншої особи, що не може захистити себе в певній ситуації [1, с. 413].

Проблема профілактики чи боротьби з булінгом полягає у тому, що часто замовчується з різних причин як самою молоддю (страх стати жертвою, «буде гірше», «мені все одно нікому захистити» та інше), так і дорослими (вихователями, педагогічним колективом), які більше дбають про власну репутацію або репутацію навчального закладу. Також проблему можуть ігнорувати батьки, які помічають ознаки булінгу або їм розказують про певні ситуації (не вважають це проблемою, «діти самі мають розібратися», просто переводять дитину до іншого навчального закладу чи ізолюють від соціуму). Поряд з тим є випадки залученості вчителів у процес булінгу, де вони можуть самі виступати в ролі ініціатора, спостерігача, агресора (вважають булінг зручним засобом впливу на колектив дітей, легше не помічати ніж розбиратися і т.д.) чи жертви булінгу з боку учнів або їх батьків [2, с. 2].

Серед причин появи булінгу в молодіжному середовищі можуть бути заздрощі, конкуренція в колективі, страх, неприйняття особливостей, бажання підкорити когось власній волі (самоствердитися у ролі сильного й авторитетного), витіснити когось із групи (колективу), принизити. Серед засобів булінгу можна виділити: інтриги, плітки, донесення до значимих осіб у групі неправдивої та завідомо викривленої інформації, поширення безпідставних чуток, систематична публічна критика й осудження (з будь-яких причин), маніпулювання і залякування, не об'єктивно низька або негативна оцінка процесу діяльності або ж виконаної роботи, ігнорування, умисне замовчування чи невизнання досягнень і успіхів, натомість акцентування уваги на промахах, невдачах, навіть незначних, формування у жертви образу невдахи, незграбної, некомпетентної чи просто поганої людини, систематичне нав'язування їй своїх поглядів і способу життя, перенавантаження різними завданнями, блокування ініціатив, налаштування проти неї групи, сексуальні домагання, соціальна ізоляція тощо [3, с. 124].

Існує багато факторів та теорій булінгу, найвідомішою з яких є скетч-теорія Д. Ольвеуса, що заснована на існуванні типових характеристик «жертви» та «агресора». Також науковці відзначають вплив на особливості прояву булінгу таких факторів, як демографічні, соціально-психологічні, індивідуально-психологічні. Серед них: самооцінка, соціальне прийняття або неприйняття, соціальний статус, зовнішні особливості і манера поведінки, фізична розвиненість (сила), організаційні фактори у закладах освіти (рівень довіри між вчителями і учнями, рівень уваги адміністрації до проблеми насильства та ін.) [4, с. 6].

Психологічних наслідків булінгу дуже складно позбутися. Особі знадобиться довгий проміжок часу, зусиль, роботи з психологом чи іншими фахівцями, щоб відновити власну самооцінку, відчуття власної гідності, вибудувати впевненість в собі. Саме тому вкрай важливо здійснювати профілактику даного явища та запобігання ускладнень та негативних наслідків.

Профілактика булінгу передбачає діагностику (прямий або опосередкований збір відповідної інформації щодо проявів булінгу у колективі однолітків), цілеспрямовані

заходи (налагодження дієвої системи виховної роботи з молоддю із застосуванням інтерактивних форм роботи та методів арт-терапії для зняття агресії та реабілітації жертв булінгу; обговорення проблеми у класах, навчальних групах, на загальних зборах навчального закладу і батьківських зборах; запровадження системи медіації у навчальному закладі; підготовка персоналу навчального закладу до практичного використання стратегій профілактики цькування і втручання у разі виникнення насильства серед молоді) та моніторинг ситуації [3, с.125]. Крім того, у навчальному закладі можна також запровадити тренінги асертивної поведінки. У різних формах виховної роботи необхідно акцентувати увагу на формуванні та розвитку у молоді загальнолюдських і моральних цінностей, критичного мислення, толерантності до індивідуальних відмінностей різних людей, навичок безконфліктного та конструктивного розв'язання міжособистісних протиріч, а також на зниження егоцентризму. З цією метою можна використовувати такі інструменти як соціально-психологічний, інтерактивний театр, форум-театр, соціальне проектування, тьюторство, скринька довіри, тренінгові програми з лідерства та командоутворення, ефективної комунікації та інші [3, с. 125].

Таким чином, проблема булінгу є гострою і актуальною та потребує пошуку нових, сучасних дієвих форм та методів профілактики, що будуть відповідати особливостям сучасної молоді, їх потребам та інтересам. Батьки, педагоги та фахівці соціальної сфери, поліції мають тісно взаємодіяти у питанні профілактики булінгу.

Список використаних джерел

1. Вовк М., Гречин Н. Причини булінгу в молодіжному середовищі. *Правова система України в умовах європейської інтеграції*: збірник тез доповідей IV Міжнародної студентської наукової конференції: наукові записки. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С. 413-415.
2. Андросюк В. Г., Суденко Ю. А. Проблема булінгу в сучасному юридико-психологічному просторі України. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 216-220.
3. Корчова Г. Л. Профілактика булінгу в закладах освіти України на сучасному етапі: *Інноваційна педагогіка*: науковий журнал. Одеса: ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2019. Випуск 12. Т. 1. С. 123-126.
4. Децюк Т. М., Максьюм К. В. Формування професійних навичок із протидії шкільному булінгу у майбутніх соціальних працівників у процесі позааудиторної роботи: *збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон, 2018. Вип. 81(2). С. 119-122.

Драгунов Д. М., доктор філософії
Снітко Я. В., здобувачка вищої освіти гр. ЦГЮ-201
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ЗНАЧЕННЯ СПОРТУ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ

На сучасному етапі розвитку дуже популяризують заняття спортом і тлумачать його, як один з основних та базових інструментів у житті людини. Для нас не є чимось незвичайним, коли хтось перед роботою або після неї прямує у спортзал. Звично зранку, коли прямуєш за смачною кавою або у справах бачити людей, що вправляються в оздоровчому бігу. Якщо на вулиці тепла пора року, можна бачити людей, що виконують прямо на газонах різні фізичні вправи, і це дуже гарно і корисно як і для тих людей, хто займається спортом, так і для тих хто це бачить, бо з'являється мотивація і бажання і собі поліпшити стан свого здоров'я. Проте чи так корисний спорт для людей, як ми звикли це уявляти?

Сучасний спорт посідає важливе місце як у фізичній, так і духовній культурі суспільства. Він виконує змагальну функцію (отримати вищі результати, ніж у суперника та довести, що ти кращий), виховну функцію, функцію підвищення фізичної активності (сприяє всебічному розвитку людини, удосконалює її фізичні і духовні здібності, розширює арсенал важливих рухових умінь), оздоровчу і рекреаційно-культурну функції [3].